

EUROPEJSKI KODEKS PRAKTYK STATYSTYCZNYCH

DLA KRAJOWYCH
I WSPÓLNOTOWYCH
ORGANÓW STATYSTYCZNYCH

Przyjęty przez
Komitet ds. Europejskiego Systemu Statystycznego

28 sierpnia 2011 r.

EUROPEJSKI
SYSTEM
STATYSTYCZNY

Preambuła

Wizja Europejskiego Systemu Statystycznego (1)

„Europejski System Statystyczny będzie światowym liderem w dziedzinie usług związanych z informacjami statystycznymi oraz najważniejszym dostawcą informacji dla Unii Europejskiej i jej państw członkowskich. W oparciu o naukowe zasady i metody Europejski System Statystyczny będzie oferować i stale ulepszać program zharmonizowanej statystyki europejskiej, tworząc podstawy procesów demokratycznych i postępu społeczeństwa”.

Misja Europejskiego Systemu Statystycznego

„Dostarczamy Unii Europejskiej, światu i społeczeństwu niezależne informacje wysokiej jakości dotyczące gospodarki i społeczeństwa na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym oraz zapewniamy dostępność tych informacji każdemu, komu mogą one służyć do podejmowania decyzji, prowadzenia badań i dyskusji”.

W celu realizacji tej misji i wizji członkowie Europejskiego Systemu Statystycznego dążą do wzajemnej współpracy i ciągłego współdziałania z użytkownikami, kierując się zasadami Europejskiego kodeksu praktyk statystycznych i ogólnymi zasadami zarządzania jakością, takimi jak przywództwo, partnerstwo, zapewnienie poczucia satysfakcji personelu i ciągłego doskonalenia oraz integracja i harmonizacja.

Europejski kodeks praktyk statystycznych

Europejski kodeks praktyk statystycznych opiera się na 15 zasadach, które dotyczą środowiska instytucjonalnego, procesów tworzenia danych statystycznych i wyników badań statystycznych. Zestaw wskaźników dobrej praktyki dla każdej z zasad jest punktem odniesienia umożliwiającym kontrolę wdrażania kodeksu. Kryteria jakości statystyk europejskich są określone w europejskich regulacjach prawnych dotyczących statystyki (2).

Organy statystyczne (3), którymi są: Komisja (Eurostat), krajowe urzędy statystyczne i inne organy krajowe odpowiedzialne za opracowywanie, tworzenie i rozpowszechnianie statystyk europejskich (4), wraz z rządami, ministerstwami i Radą Europejską zobowiązują się do przestrzegania kodeksu.

Zasady kodeksu praktyk statystycznych wraz z ogólnymi zasadami zarządzania jakością stanowią wspólne ramy jakości Europejskiego Systemu Statystycznego.

(1) Rozporządzenie (WE) nr 223/2009, art. 4.

(2) Rozporządzenie (WE) nr 223/2009, art. 12.

(3) Rozporządzenie (WE) nr 223/2009, art. 4 i 5.

(4) Rozporządzenie (WE) nr 223/2009, art. 1. W kodeksie praktyk statystycznych „inne organy krajowe odpowiedzialne za opracowywanie, tworzenie i rozpowszechnianie statystyki europejskiej” zwane są „innymi organami statystycznymi”.

Środowisko instytucjonalne

Czynniki instytucjonalne i organizacyjne mają znaczny wpływ na efektywność i wiarygodność organów statystycznych zajmujących się opracowywaniem, tworzeniem i rozpowszechnianiem statystyk europejskich. W tym kontekście istotnymi kwestiami są: niezależność zawodowa, upoważnienie do gromadzenia danych, odpowiednia ilość zasobów, zobowiązanie do zapewnienia odpowiedniej jakości, poufność informacji statystycznych, bezstronność i obiektywność.

ZASADA

1

NIEZALEŻNOŚĆ ZAWODOWA

Niezależność zawodowa organów statystycznych od innych politycznych, regulacyjnych lub administracyjnych departamentów lub organów, a także od podmiotów sektora prywatnego zapewnia wiarygodność statystyk europejskich.

WSKAŹNIKI

1.1: Niezależność krajowych urzędów statystycznych i Eurostatu od wpływów politycznych i innego rodzaju wpływów zewnętrznych w procesie opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk jest wymagana w przepisach prawa i zapewniana innym organom statystycznym.

1.2: Osoby stojące na czele krajowych urzędów statystycznych i Eurostatu oraz, w stosownych przypadkach, osoby stojące na czele innych organów statystycznych zajmują wystarczająco wysoką pozycję w strukturze hierarchicznej, by mieć uprzywilejowany dostęp do władz politycznych i organów administracji publicznej. Powinny to być osoby o najwyższym statusie zawodowym.

1.3: Osoby stojące na czele krajowych urzędów statystycznych i Eurostatu oraz, w stosownych przypadkach, osoby stojące na czele innych organów statystycznych są odpowiedzialne za zapewnienie niezależności opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk europejskich.

1.4: Osoby stojące na czele krajowych urzędów statystycznych i Eurostatu oraz, w stosownych przypadkach, osoby stojące na czele innych organów statystycznych ponoszą wyłączną odpowiedzialność za decyzje dotyczące metod statystycznych, standardów i procedur statystycznych oraz treści i czasu publikacji informacji statystycznych.

1.5: Programy prac w zakresie statystyki są publikowane, a postępy w ich realizacji przedstawia się w sprawozdaniach okresowych.

1.6: Publikacje statystyczne są wyraźnie rozpoznawalne i wydawane odrębnie od publikacji o charakterze politycznym lub programowym.

1.7: Krajowe urzędy statystyczne i Eurostat oraz, w stosownych przypadkach, inne organy statystyczne publicznie komentują zagadnienia związane ze statystykami; wyrażają również krytykę i wskazują przypadki niewłaściwego wykorzystania statystyk urzędowych, w zakresie, w jakim uznają to za właściwe.

1.8: Mianowanie osób stojących na czele krajowych urzędów statystycznych i Eurostatu oraz, w stosownych przypadkach, osób stojących na czele innych organów statystycznych odbywa się wyłącznie na podstawie kompetencji zawodowych. Powody, dla których mogą być one odwołane ze stanowiska, są określone w ramach prawnych. Wśród nich nie mogą się znajdować takie przepisy, które naruszają niezależność zawodową lub naukową.

ZASADA

2

UPOWAŻNIENIE DO GROMADZENIA DANYCH

Organy statystyczne są wyraźnie upoważnione przepisami prawa do gromadzenia informacji do celów statystyk europejskich. Organy administracji publicznej, przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe i wszyscy obywatele mogą mieć prawny obowiązek udzielenia dostępu do danych lub podania takich danych na potrzeby statystyk europejskich na żądanie organów statystycznych.

WSKAŹNIKI

2.1: Upoważnienie do gromadzenia danych w celu opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk europejskich jest określone przepisami prawa.

2.2: Organy statystyczne mogą z mocy prawa korzystać z danych administracyjnych do celów statystycznych.

2.3: Na podstawie aktu prawnego organy statystyczne mogą wymagać udzielenia odpowiedzi w ramach badań statystycznych.

ZASADA

3

ODPOWIEDNIA ILOŚĆ ZASOBÓW

Zasoby dostępne organom statystycznym są wystarczające, aby spełnić wymogi statystyk europejskich.

WSKAŹNIKI

- 3.1: Dostępne są zasoby ludzkie, finansowe i informatyczne, odpowiednie pod względem ilościowym i jakościowym w celu zaspokojenia bieżących potrzeb statystycznych.
- 3.2: Zakres, stopień szczegółowości i koszty statystyk europejskich są współmierne do potrzeb.
- 3.3: Istnieją procedury oceny i uzasadniania zapotrzebowania na nowe statystyki względem kosztów.
- 3.4: Istnieją procedury oceny ciągłego zapotrzebowania na wszystkie statystyki, pozwalające na sprawdzenie, czy prowadzenie niektórych z nich może zostać zaniechane lub ograniczone w celu uwolnienia zasobów.

ZASADA

4

ZOBOWIĄZANIE DO ZAPEWNIENIA ODPOWIEDNIEJ JAKOŚCI

Organy statystyczne są zobowiązane do zapewniania jakości. Systematycznie i regularnie wskazują mocne i słabe strony w celu ciągłego doskonalenia jakości procesów i produktów.

WSKAŹNIKI

- 4.1: Polityka jakości jest zdefiniowana i podawana do publicznej wiadomości. Ustanawia się strukturę organizacyjną i narzędzia niezbędne do zarządzania jakością.
- 4.2: Ustanawia się procedury planowania i monitorowania jakości procesu tworzenia statystyk.
- 4.3: Jakość produktów jest regularnie monitorowana i oceniana pod kątem ewentualnych kompromisów między poszczególnymi kryteriami jakości statystyk europejskich, a także raportowana zgodnie z tymi kryteriami.
- 4.4: Przeprowadza się regularny i gruntowny przegląd kluczowych wyników badań statystycznych, w stosownych przypadkach z udziałem ekspertów zewnętrznych.

ZASADA

5

POUFNOŚĆ STATYSTYK

Należy bezwzględnie zapewnić poufność dostawców danych (gospodarstw domowych, przedsiębiorstw, organów administracji i innych respondentów), poufność informacji przez nich przekazywanych oraz wykorzystywanie tych informacji wyłącznie do celów statystycznych.

WSKAŹNIKI

- 5.1: Poufność danych statystycznych jest zagwarantowana przez przepisy prawa.
- 5.2: Pracownicy w momencie zatrudnienia podpisują prawne zobowiązanie do zachowania poufności.
- 5.3: Wszelkie umyślne naruszenia poufności statystyk podlegają karze.
- 5.4: Pracownikom zapewnia się instrukcje i wytyczne dotyczące ochrony poufności statystyk w procesie ich tworzenia i rozpowszechniania. Informacje o polityce zapewnienia poufności podaje się do wiadomości publicznej.
- 5.5: Obowiązują przepisy regulujące kwestie fizycznego i technicznego bezpieczeństwa i integralności statystycznych baz danych.
- 5.6: Dostęp do mikrodanych statystycznych dla użytkowników zewnętrznych wykorzystujących je do celów badań naukowych regulują ściśle określone protokoły.

Organy statystyczne opracowują, tworzą i rozpowszechniają statystyki europejskie zgodnie z zasadą niezależności naukowej oraz w sposób obiektywny, profesjonalny i przejrzysty, zapewniający równe traktowanie wszystkich użytkowników.

WSKAŹNIKI

- 6.1: Statystyki opracowuje się w sposób obiektywny, określony względami statystycznymi.
- 6.2: Podstawą wyboru źródeł i metod statystycznych, a także decyzji w sprawie rozpowszechniania statystyk są względy statystyczne.
- 6.3: Błędy wykryte w opublikowanych statystykach koryguje się w możliwie najwcześniejszym terminie, a sprostowania publikuje się.
- 6.4: Informacje o stosowanych metodach i procedurach podaje się do wiadomości publicznej.
- 6.5: Terminy i harmonogramy czasowe publikacji informacji statystycznych ogłasza się z odpowiednim wyprzedzeniem.
- 6.6: Powiadomienia o poważnych korektach lub zmianach w metodologii przekazuje się z wyprzedzeniem.
- 6.7: Wszyscy użytkownicy mają taki sam dostęp do publikacji statystycznych w tym samym czasie. Wszelki uprzywilejowany dostęp jakiegokolwiek użytkownika z zewnątrz do takich informacji przed publikacją jest ograniczony, kontrolowany, a informacje o nim podaje się do publicznej wiadomości. W razie przecieków ustalenia dotyczące dostępu do informacji przed publikacją zmienia się w sposób gwarantujący bezstronność.
- 6.8: Publikowane informacje statystyczne i oświadczenia dotyczące statystyk prezentowane podczas konferencji prasowych są obiektywne i bezstronne.

Procesy statystyczne

W stosowanych przez organy statystyczne procesach dotyczących organizowania, gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania statystyk europejskich w pełni przestrzega się europejskich i innych międzynarodowych standardów, wytycznych i dobrych praktyk. Wiarygodność statystyk jest zwiększona dzięki dobrej renomie pod względem zarządzania i efektywności. Istotnymi aspektami są rzetelna metodologia, właściwe procedury statystyczne, unikanie nadmiernego obciążenia respondentów oraz opłacalność.

Podstawą jakości statystyk jest rzetelna metodologia. Wymaga ona odpowiednich narzędzi, procedur i wiedzy fachowej.

WSKAŹNIKI

- 7.1: Ogólne ramy metodologiczne stosowane w statystyce europejskiej są zgodne z europejskimi i innymi międzynarodowymi standardami, wytycznymi i dobrymi praktykami.
- 7.2: Istnieją procedury zapewniające konsekwentne stosowanie standardowych pojęć, definicji i klasyfikacji we wszystkich organach statystycznych.
- 7.3: Rejestr działalności gospodarczej i operaty do badań społecznych podlegają regularnej ocenie; w razie potrzeby są dostosowywane w celu zapewnienia wysokiej jakości.
- 7.4: Istnieje daleko idąca zgodność między krajowymi systemami klasyfikacji a odpowiednimi systemami europejskimi.
- 7.5: Rekrutuje się absolwentów odpowiednich kierunków studiów.
- 7.6: Organy statystyczne realizują politykę ciągłego szkolenia zawodowego swego personelu.
- 7.7: Utrzymuje się współpracę ze środowiskiem naukowym w celu doskonalenia metodologii, poprawienia efektywności stosowanych metod i promowania, w miarę możliwości, lepszych narzędzi.

Podstawą jakości statystyk są właściwe procedury statystyczne, stosowane począwszy od etapu gromadzenia danych, aż do etapu sprawdzenia poprawności danych.

WSKAŹNIKI

8.1: Jeżeli statystyki europejskie bazują na danych administracyjnych, definicje i pojęcia używane do celów administracyjnych są zbliżone do definicji i pojęć stosowanych do celów statystycznych.

8.2: W przypadku badań statystycznych kwestionariusze poddaje się systematycznym testom przed rozpoczęciem gromadzenia danych.

8.3: Projekty badań, wybór prób i metody estymacji są dobrze uzasadnione oraz regularnie poddawane przeglądowi i korygowane stosownie do potrzeb.

8.4: Gromadzenie danych, ich wprowadzanie i kodowanie podlega rutynowemu monitorowaniu; w razie potrzeby w tych procesach wprowadza się zmiany.

8.5: Stosuje się właściwe metody edycji i imputacji danych, poddaje się je regularnym przeglądom oraz w razie potrzeby dokonuje się ich korekt i aktualizacji.

8.6: Zmiany wprowadza się zgodnie ze standardowymi, ustalonymi i przejrzystymi procedurami.

8.7: Organy statystyczne uczestniczą w projektowaniu danych administracyjnych w celu lepszego dostosowania danych administracyjnych do potrzeb statystycznych.

8.8: Zawiera się porozumienia z właścicielami danych administracyjnych, w których określa się ich wspólne zobowiązanie do korzystania z tych danych do celów statystycznych.

8.9: Organy statystyczne współpracują z właścicielami danych administracyjnych w celu zapewnienia jakości danych.

Obowiązki sprawozdawcze są współmierne do potrzeb użytkowników i nie obciążają zbytnio respondentów. Organy statystyczne monitorują obciążenie respondentów i określają docelowe poziomy jego redukcji w czasie.

WSKAŹNIKI

9.1: Zakres i stopień szczegółowości wymaganych statystyk europejskich ogranicza się do wartości absolutnie niezbędnych.

9.2: Obciążenie obowiązkami sprawozdawczymi rozkłada się możliwie równomiernie na badane populacje.

9.3: Informacje, których wymaga się od przedsiębiorstw, są w możliwie największym stopniu łatwo dostępne w ich księgach rachunkowych, a w miarę możliwości do ich pozyskiwania stosuje się środki elektroniczne.

9.4: W celu unikania powtarzającego się zapotrzebowania na informacje w miarę możliwości wykorzystuje się źródła administracyjne.

9.5: Organy statystyczne prowadzą powszechnie między sobą wymianę danych, pozwalającą na ograniczenie liczby prowadzonych badań.

9.6: Organy statystyczne upowszechniają środki umożliwiające łączenie źródeł danych w celu zmniejszenia obciążeń sprawozdawczych.

Zasoby wykorzystuje się efektywnie.

WSKAŹNIKI

10.1: Do monitorowania wykorzystania zasobów przez organ statystyczny stosuje się środki wewnętrzne i środki zapewniane przez niezależne podmioty zewnętrzne.

10.2: Potencjał wydajności technologii informatycznych i komunikacyjnych optymalizuje się pod kątem potrzeb w zakresie gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania danych.

10.3: Podejmuje się wzmożone wysiłki mające na celu zwiększenie potencjału statystycznego danych administracyjnych i ograniczenie prowadzenia badań bezpośrednich.

10.4: Organy statystyczne propagują i stosują standardowe rozwiązania pozwalające na zwiększenie efektywności i skuteczności.

Wyniki badań statystycznych

Dostępne statystyki muszą zaspokajać potrzeby użytkowników. Statystyki są zgodne z europejskimi standardami jakości i służą europejskim instytucjom, rządowi, instytutom badawczym, korporacjom oraz ogólnie – obywatelom. Istotne zagadnienia dotyczą stopnia przydatności statystyk, ich dokładności, rzetelności, terminowości, spójności, porównywalności pomiędzy regionami i krajami oraz swobodnego dostępu użytkowników do informacji statystycznych.

ZASADA

11

PRZYDATNOŚĆ

Statystyki europejskie zaspokajają potrzeby użytkowników.

WSKAŹNIKI

11.1: Funkcjonują procesy konsultacji z użytkownikami, monitorowania przydatności i praktycznej użyteczności istniejących statystyk pod względem zaspokajania potrzeb użytkowników oraz uwzględniania ich nowych potrzeb i priorytetów.

11.2: Program prac zaspokaja i odzwierciedla potrzeby priorytetowe.

11.3: Regularnie monitoruje i systematycznie analizuje się poziom satysfakcji użytkowników.

ZASADA

12

DOKŁADNOŚĆ I RZETELNOŚĆ

Statystyki europejskie dokładnie i rzetelnie odzwierciedlają rzeczywistość.

WSKAŹNIKI

12.1: Dane źródłowe, wyniki pośrednie oraz wyniki końcowe badań statystycznych regularnie poddaje się ocenie i kontroli pod kątem poprawności.

12.2: Błędy losowe i błędy nielosowe mierzy się i systematycznie dokumentuje zgodnie ze standardami europejskimi.

12.3: Regularnie prowadzi się analizę rewizji danych w celu doskonalenia procesów statystycznych.

ZASADA

13

TERMINOWOŚĆ I PUNKTUALNOŚĆ

Statystyki europejskie publikowane są w sposób terminowy i punktualny.

WSKAŹNIKI

13.1: Terminowość publikowania danych spełnia odpowiednie standardy europejskie i międzynarodowe.

13.2: Podaje się do publicznej wiadomości standardową godzinę w ciągu dnia wyznaczoną na opublikowanie statystyk europejskich.

13.3: Częstotliwość badań uwzględnia w możliwie największym zakresie wymogi użytkowników.

13.4: Informacje o wszelkich odstępstwach od harmonogramu publikacji podaje się do wiadomości z wyprzedzeniem wraz z uzasadnieniem i nowym terminem publikacji.

13.5: Wstępne wyniki o dopuszczalnej zagregowanej dokładności można rozpowszechniać, jeżeli uznaje się je za przydatne.

Statystyki europejskie są spójne wewnętrznie, aktualne i porównywalne pomiędzy regionami i krajami; możliwe jest łączenie i zbiorcze wykorzystanie powiązanych danych pochodzących z różnych źródeł.

WSKAŹNIKI

14.1: Statystyki są wewnętrznie spójne i zgodne (np. zachowana jest ich tożsamość arytmetyczna i rachunkowa).

14.2: Statystyki są porównywalne w racjonalnie wyznaczonym okresie.

14.3: Statystyki opracowuje się zgodnie z powszechnie obowiązującymi standardami dotyczącymi zakresu, definicji, jednostek i klasyfikacji w różnych badaniach i źródłach.

14.4: Statystyki z różnych badań i zebrane w różnych okresach porównuje się i uzgadnia.

14.5: Porównywalność danych na poziomie krajowym zapewnia się w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego poprzez ich okresową wymianę między Europejskim Systemem Statystycznym a innymi systemami statystycznymi. Badania metodologiczne prowadzi się w ramach ścisłej współpracy między państwami członkowskimi a Eurostatem.

Statystyki europejskie prezentuje się w jasnej i zrozumiałej formie, upowszechnia w sposób odpowiedni i dogodny dla odbiorców oraz zgodnie z zasadą bezstronności wraz z właściwymi metadanymi i wytycznymi.

WSKAŹNIKI

15.1: Dane statystyczne i odpowiadające im metadane prezentuje się i archiwizuje w formie umożliwiającej ich właściwą interpretację i racjonalne porównanie.

15.2: Służby zajmujące się rozpowszechnianiem statystyk korzystają z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz w razie potrzeby z tradycyjnych wersji papierowych.

15.3: W miarę możliwości przygotowuje się analizy na specjalne zamówienia użytkowników i informuje o nich opinię publiczną.

15.4: Można zezwolić na dostęp do mikrodanych do celów badawczych. Dostęp ten regulują ścisłe zasady lub protokoły.

15.5: Metadane dokumentuje się zgodnie ze standardowymi systemami metadanych.

15.6: Informuje się użytkowników o metodologii stosowanej w procesach statystycznych, również o wykorzystaniu danych administracyjnych.

15.7: Informuje się użytkowników o jakości wyników badań statystycznych w odniesieniu do kryteriów jakości statystyk europejskich.

WIĘCEJ INFORMACJI

<http://ec.europa.eu/eurostat/quality> – e-mail: ESTAT-QUALITY@ec.europa.eu

Urząd Publikacji